

АДМИНИСТРАТИВНОЕ ПРАВО, ХОЗЯЙСТВЕННОЕ ПРАВО

UDC 342.9

FUNCȚIONARUL PUBLIC FAȚĂ ÎN FAȚĂ CU CONFLICTUL DE INTERESE: REGLEMENTARE, EXEMPLIFICARE ȘI SOLUȚIONARE DE SITUAȚII

Victor GUȚULEAC,
doctor în drept, profesor universitar

Tatiana MOSTOVEL,
doctorandă ULIM

РЕЗУМАТ

Institutul conflictului de interese la nivel de act legislativ național, pentru prima dată a fost reglementat în anul 2008. În pofida existenței unui spectru larg a persoanelor care cad sub incidența prezentei legi, acest studiu este dedicat totalmente funcționarilor publici. În lucrare analizăm noțiunea, conținutul și reglementarea conflictului de interese, cu exemplificarea situațiilor, precum și înaintarea propunerilor ce țin de necesitatea completării sau modificării cadrului legal existent.

Cuvinte-cheie: funcționar public, conflict de interese, interese personale, persoane apropiate, declararea conflictului de interese, declarația de interese personale, soluționare, tratare, răspundere.

АННОТАЦИЯ

Институт конфликта интересов в национальном законодательстве впервые был регламентирован в 2008 году. Несмотря на широкий спектр физических лиц, являющихся субъектами декларирования личных интересов, данное исследование полностью посвящено государственным служащим. В статье мы подвергнем анализу определение, содержание и общие аспекты конфликта интересов, приводя примеры и выдвигая предложения, связанные с необходимостью дополнения и/или изменения существующей правовой нормы.

Ключевые слова: государственный служащий, конфликт интересов, личные интересы, близкие лица, декларирование личных интересов, управление, разрешение, ответственность.

Întroducere. Reglementarea comportamentului funcționarului public în situații de conflict de interese constituie prerogativa statului. Actele normative, prin conținutul său, trebuie să ghideze și să susțină funcționarul, abordând norme în domeniul conduitei acestuia, într-o manieră succintă și clară, evitând cerințele exagerate, precum și porțile pentru evadare. Alături de baza normativă, nu poate fi neglijat rolul funcționarului public, care este obligat să cunoască și să respecte regimul conflictului de interese.

Scopul prezentei publicații constă în investigarea conflictului de interese, drept derivant al comportamentului funcționarului public cu exemplificarea situațiilor, soluționarea și tratarea situațiilor de conflict.

Metode aplicate și materiale utilizate. În procesul studiului au fost aplicate metodele analiza, sinteza, comparația, conștientizare logică. Pentru elaborarea prezentei lucrări a fost utilizat cadrul normativ al Uniunii Europene, Republicii Moldova, Lituaniei, Letoniei, Federației Ruse, Canadei etc. precum și opinii ale savanților și experților în domeniu.

Rezultate obținute și discuții. Pe plan internațional se întreprind multiple acțiuni pentru ca funcționarii publici, indiferent de funcția deținută, să nu compromită procesul de luare a deciziilor oficiale, slujind interesului public în mod imparțial, obiectiv și renunțând totalmente la interesele personale. Există un șir de documente internaționale menite să susțină statele în reglementarea acestui domeniu: Codul internațional de conduită a funcționarilor publici, aprobat prin rezoluția ONU 51/59 din 12 decembrie 1996 [1], Convenția Organizației Națiunilor Unite împotriva corupției, adoptată la 31 octombrie 2003 și ratificată de Parlamentul Republicii Moldova la 06 iulie 2007 [2], Codul model de conduită pentru agenții (funcționarii) publici, adoptat de Comitetul Miniștrilor al Consiliului Europei la 11 mai 2000 [3].

Pentru Republica Moldova, institutul conflictului de interese este unul relativ nou, care și-a găsit reflectarea în Legea cu privire la conflictul de interese, nr. 16-XVI din 15.02.2008, în vigoare din 30 mai 2008 [4].

Conform Legii 16/2008, *conflictul de interese* este definit drept conflictul dintre exercitarea atribuțiilor funcției deținute și interesele personale ale persoanelor care cad sub incidența

legii, în calitatea lor de persoane private, care ar putea influența necorespunzător îndeplinirea obiectivă și imparțială a obligațiilor și responsabilităților ce le revin potrivit legii.

Potrivit Ghidului OECD pentru rezolvarea conflictului de interese în administrația publică [5], *conflictul de interese* implică un conflict între datoria față de public și interesele personale ale unui funcționar public, în care funcționarul public are interese, în calitatea sa de persoană privată, care ar putea influența necorespunzător îndeplinirea obligațiilor și responsabilităților oficiale.

Codul model de conduită pentru agenții (funcționarii) publici [3], definește *conflictul de interese* drept o situație, în care un agent public are un interes personal de natură să influențeze sau să pară că influențează asupra exercitării imparțiale și obiective a funcțiilor sale oficiale (art. 13).

Într-un limbaj uzual am putea formula conflictul de interese drept situație de ciocnire de interese, din care unul este legat de activitatea de serviciu iar celălalt rezidă din preocupările private ale funcționarului.

Deși un conflict de interese nu înseamnă *ipso facto* corupție, există o recunoaștere din ce în ce mai largă a faptului, că apariția unor conflicte între interesele personale și obligațiile publice ale funcționarilor publici, dacă nu este tratată corespunzător, poate duce la corupție [5]. Conflictul de interese interacționează cu abuzul de resurse administrative, abuzul de funcția publică, lipsa transparenței în activitate și proces decizional, acceptarea cadourilor și altor favoruri etc. Conform opiniei cercetătorul rus N.B. Gornîi, nu este corect să avem o abordare negativă față de conflictul de interese, să-l percepem drept ceva ce necesită a fi «stârpit». Este extrem de necesar să luăm o atitudine corectă. În acest sens, spre deosebire de corupție și abuzuri, conflictul de interese în sine este un fenomen obiectiv, și cu el, trebuie să ne învățăm să trăim [6]. Împărtășind părerea savantului rus, considerăm totuși, «să trăim» cu un conflict de interese este prea puțin spus. Merită să studiem și să percepem acest fenomen alături de capacitatea moralo-etice de a preveni, trata și soluționa în termenii și în condițiile actelor normative existente.

Pornind de la definirea conflictului de interese, Ghidurile și îndrumările internaționale în domeniu, divizează conflictele de interese pe mai multe tipuri:

– «*conflict potențial*»: nu există la acel moment, dar o schimbare a situației, cum ar fi transferul sau promovarea în funcție, ar putea genera un conflict [7], un așa tip de conflict poate exista acolo unde funcționarul public are un interes privat, care poate produce/cauza/provoacă un conflict de interese să apară undeva în viitor [5].

Exemplu: X este inspector fiscal în cadrul Direcției control fiscal a Inspectoratul Fiscal Teritorial ABC, iar fratele său este directorul unei mari companii private din teritoriu.

– «*conflictul real*» sau «*conflictul actual*»: interesul personal influențează comportamentul persoanei [7] și apare în momentul în care oficialul este pus în situația de a lua o decizie care l-ar avantaja sau care ar avantaja un apropiat de-al său sau un partener de afaceri [8, p. 5].

Exemplu: N, funcționar public în cadrul Primăriei municipale Y, i-a fost distribuită spre examinare plângerea cumnatului său cu privire la alocarea terenului pentru construcții.

– «*conflict consumat*» în care oficialul public participă la luarea deciziei cu privire la care are un interes personal, încalcând prevederile legale [8, p. 5].

Exemplu: Y, în calitatea sa de arhitect al orașului ABC, a semnat autorizația de construcție solicitată de compania fratelui său [8, p. 5].

Conflictul de interese consumat apare în cazul în care oficialul nu s-a abținut de la luarea unei decizii în ipoteza unui conflict de interese actual și implică latura sancționatorie a reglementării [8, p. 5].

– «*conflict aparent*»: atunci când se pare că interesele unui funcționar public ar putea influența în mod necorespunzător îndeplinirea sarcinilor, dar în realitate situația nu este așa.

Exemplu: O companie privată, care desfășoară activități în parteneriat cu o instituție publică, a propus bilete la un meci de hochei unui funcționar al autorității publice partener. Funcționarul și familia sa, au acceptat invitația și au asistat la meci în comun cu conducerea agenției private, însă au achitat bilete de intrare din banii proprii. În pofida faptului, că în cazul descris nu există un conflict de interese real, necunoscând realitatea, publicul a perceput prezența comună la meci drept o «mulțumire» din partea agentului economic pentru serviciile acordate [9, p. 121].

Susținem întru totul opinia, că plasarea funcționarului public, într-un conflict de interese aparent, poate fi la fel de gravă, precum în cazul unui conflict real. În circumstanțele date, este pusă sub bănuială integritatea funcționarului și a instituției în care activează. Un conflict de interese aparent poate fi identificat utilizând întrebarea: «Se pare că funcționarul X este într-un conflict de interese?» [10, p. 13].

În contextul celor invocate, dar și în lipsa unei definiții a conflictului de interese, unanim recunoscute pe piața anticorupție, deducem că nu fiecare definiție include toate 4 tipuri de conflicte de interese. Cu titlu de exemplu: conflictul de interese reglementat de legislația autohtonă poate fi potențial sau real. În contrast poate exista și conflictul aparent.

Ce ține de conflictul de interese consumat, acceptăm cu fermitate punctul de vedere al experților OSCE, potrivit cărora: «În cazul în care un interes personal a compromis în fapt îndeplinirea corectă a sarcinilor unui funcționar public, situația specifică respectivă trebuie privită mai degrabă ca un caz de comportament necorespunzător sau «abuz în serviciu» sau chiar ca un caz de corupție și nu ca un «conflict de interese» [5].

Cu referire la conduita funcționarului public, aceasta trebuie să varieze în funcție de tipul concret de conflict de interese în care este implicat. Dacă în cazul conflictului de interese potențial conduita cerută este bazată pe exercitarea în mod transparent și echidistant a atribuțiilor sale, atunci în cazul conflictului de interese actual, funcționarul trebuie să se abțină de la luarea oricăror decizii, informându-și superiorul despre situația apărută [8, p. 5].

Condiția generatoare a unui conflict de interese constă în privilegierea interesului personal prin metoda utilizării funcției deținute. În absența interesului personal, lipsit de sursa de alimentare, conflictul de interese își încetează existența.

Merită de atenționat că în definițiile citate mai sus, sintagma de natură juridică «interese personale» manifestă statornicie, având un înțeles foarte larg. Acesta poate privi în mod direct sau indirect însuși funcționarul (auto-interes), sau rudele acestuia. Interesul poate fi de natură politică, financiară, profesională, religioasă sau sexuală [12].

Pentru a clarifica cum stau lucrurile, rămâne de analizat «interesul personal», trasând o paralelă cu rigorile internaționale.

Interesul personal, conform Legii 16/2008 este orice interes, material sau nematerial, care rezultă din necesitățile sau intențiile personale, din activități care altfel pot fi legitime în calitate de persoană privată, din relațiile lor cu persoane apropiate sau persoane juridice, indiferent de tipul de proprietate, din relațiile sau afiliațiile personale cu partide politice, cu organizații necomerciale și cu organizații internaționale, precum și care rezultă din preferințele sau angajamentele acestora.

Interesul personal, în temeiul art. 13 din Codul model de conduită pentru agenții (funcționarii) publici [3], include orice avantaj pentru el-însuși sau ea-însăși fie în favoarea familiei sale, părinților, prietenilor sau persoanelor apropiate, fie persoanelor sau organizațiilor cu care el sau ea are sau a avut relații de afaceri sau politice. Interesul personal include de asemenea orice obligație financiară sau civilă la care agentul public este constrâns.

Constatăm de la bun început că prima noțiune nu contravine în esența sa celei furnizate de Codul model de conduită pentru agenții (funcționarii) publici.

Experții Transparency International Moldova, în unul din studiile sale dedicate subiectului prezentei lucrări, indică că interesul personal al funcționarului public rezultă din: necesități sau intenții personale (suplimentarea venitului, promovarea în funcție), activități private (științifice, didactice, de creație), interesul persoanelor apropiate, relații cu persoanele juridice, preferințe (religioase, profesionale, de partid, etnice, de familie), angajamente (față de partid, grupuri profesionale etc) [13 p. 9].

Nu mai puțin importantă în abordarea fenomenului conflictului de interese, constituie *persoanele apropiate*. Nici la acest subiect nu am constatat o tratare unanimă.

Potrivit art. 2 din Legea 16/2008, *persoane apropiate* sînt: soțul (soția), persoanele înrudite prin sânge sau adopție (părinți, copii, frați, surori, bunici, nepoți, unchi, mătușe) și persoanele înrudite prin afinitate (cumnat, cumnată, socru, soacră, ginere, noră).

Conform legislației în domeniu a Republicii Letone lista persoanelor apropiate, în comparație cu Legea nr. 16/2008, conține în sine un număr mai redus de persoane. În baza al. (6) art. 1 a Legii Republicii Letone cu privire la prevenirea

conflictului de interese în activitatea persoanelor ce dețin funcții publice din 25 aprilie 2002 [14], persoane apropiate sunt: tatăl, mama, bunica, bunelul, copilul, nepotul, copil adoptiv, părintele adoptiv, fratele, sora, sora vitregă, fratele vitreg, soțul.

Cu titlu de diversitate, recomandăm practica aplicată în Republica Lituania. În baza art. 2 din Legea cu privire la armonizarea intereselor publice și private în serviciul public, nr. VIII-371 din 02.07.1997 [15], în lista persoanelor apropiate sunt incluși concubinii și copiii acestora.

Codul model de conduită pentru agenții (funcționarii) publici [3], include în această listă: familia, părinții, prietenii sau persoanele apropiate, fie persoanele sau organizațiile cu care el sau ea are sau a avut relații de afaceri sau politice.

În viziunea noastră, o abordare echivocă, a manifestat-o legislativul Federației Ruse, înglobându-i pe toți în categoria persoanelor terțe. Potrivit al. (2) art. 10 din Legea Federală «О противодействии коррупции», adoptată de Duma de Stat la 19 decembrie 2008 cu modificările ulterioare [16], interesul personal al unui funcționar este manifestat pe parcursul unor acțiuni sau inacțiuni strict reglementate «în interes personal sau în interesul persoanelor terțe». Suntem ferm convinși, că formularea «persoane terțe» generează ecuția cu o necunoscută și o diversitate de răspunsuri, care poate fi utilizată în dezavantajul funcționarului onest, care va fi învinuit de interesul în favoarea unei «persoane terțe» necunoscute funcționarului.

Unii experți naționali, propun extinderea listei date solicitând includerea verișorilor de gradul I și a cumetrilor, nașilor, finilor, prietenilor, foștilor și actualilor colegi [13 p. 10-11]. În ianuarie 2013, Comisia Națională de Integritate (CNI) a anunțat în sursele media, că va înainta o inițiativă, potrivit căreia, sub incidența legii privind conflictul de interese vor cădea și cumetri și nănașii [16]. Sunt salutabile ambele idei și rezultatul nobil, spre care tind specialiștii în domeniu, însă în viața cotidiană, o situație de interes personal pentru un funcționar în exercițiul funcției, se poate isca și la «soluționarea» problemelor vecinilor, concubinilor, cunoscuților, cunoscuților prin cunoscuți, etc. Este imposibil de a intui dar și a prevedea în norma legală toate persoanele care pot «impulsiona» interesul personal al funcționarului.

Indubitabil, activitățile de serviciu desfășurate vis-a-vis de persoanele menționate în aliniatul anterior, simulează un conflict de interese, iar consecințele sunt identice cu cele produse de un aparent conflict de interese. Întru evitarea situațiilor date, dar și în scopul reducerii din posibilitățile iscării unui conflict între interesul privat și îndatoririle oficiale [17 p. 120], considerăm oportun de a oferi funcționarului o modalitate legală de a raporta superiorilor săi despre circumstanțele care pot exercita o influență asupra lui.

Extinderea listei «persoanelor apropiate» fără a fi bazată pe un studiu empiric, ar duce la crearea obstacolelor în activitatea funcționarilor și nu este exclus că și a autorităților administrației publice. Din motivul apariției formelor noi de activitate în sectorul public, în mod evident există un potențial

de geneză a unor forme noi a conflictului de interese. Din punctul nostru de vedere, ar fi mult mai binevenită depunerea eforturilor de lungă durată întru educarea funcționarului în spiritul corecției comportamentului profesional, conformarea faptelor sale la cerințele serviciului și eticii funcționarului. În acest sens, aplicarea eficientă a măsurilor preventive constituie un atribut esențial al calității serviciilor publice.

Îndată ce ne-am expus asupra părților componente ale unui conflict de interese, considerăm rezonabil de a purcede la examinarea procedeelelor de identificare a acestuia – obligatorii pentru un funcționar public. Conflictul de interese va fi identificat prin declararea inițială și periodică a intereselor personale și raportarea imediată a apariției conflictului de interese real.

Declarației de interese personale, conform art. 14 din Legea 16/2008 este depusă:

- În termen de 15 zile de la data angajării, validării mandatului ori numirii în funcție după caz.
- În termen de 15 zile ori de câte ori intervin schimbări în informația indicată în conținutul Declarației de interese.
- Anual pînă la data de 31 martie.
- Până la 31 martie a anului următor de la încetarea activității.

Conform Instrucțiunii privind modul de completare a Declarației de interese personale a CNI din 08 februarie 2013 [18], în cazul în care, conform prevederilor legislației, raporturile de muncă ale declarantului au fost suspendate, obligația depunerii declarației survine din data reluării raporturilor de muncă.

Depunerea declarației de interese personale după concediere, are drept scop ținerea la control a fenomenului migrației funcționarului din sectorul public în cel privat, numită din franceză *pantouflage*.

Declarațiile de interese personale se fac în scris, pe propria răspundere a declarantului și sunt depuse persoanelor responsabile din cadrul autorității publice unde își desfășoară activitatea declarantul. În caz, că declarantul nu mai activează într-o autoritate publică, declarația este depusă la CNI.

Forma și conținutul declarației de interese personale este prevăzută de Legea 16/2008 și cuprinde informații privind:

- a) numele, prenumele, funcția și actul de numire în funcție a subsemnatului;
- b) activitățile profesionale retribuite;
- c) calitatea de fondator în organele de conducere, administrative, revizie sau control în cadrul unor organizații necomerciale sau partide politice;
- d) calitatea de asociat sau acționar al unui agent economic, al unei instituții de credit, organizații de asigurare sau instituții financiare;
- e) relațiile cu organizațiile internaționale.

În opinia noastră, informația solicitată în formularul declarației de interese personale, indispensabil trebuie să derive din conținutul noțiunii «interes personal». Cu părere de rău, omiterea includerii persoanelor apropiate în blancheta declarației, oferă funcționarului șansa de a eluda declararea

unui conflict de interese potențial, în special la angajarea în serviciul public.

O altă metodă de identificare a conflictului de interese, în temeiul art. 9 din Legea 16/2008 constă în raportarea/informarea imediată, în formă scrisă, dar nu mai târziu de trei zile de la data constatării, șeful ierarhic superior sau organul ierarhic superior despre:

- a) interesul, său ori al persoanelor apropiate, legat de decizia pe care trebuie să o ia personal sau la luarea căreia trebuie să participe, ori de acțiunea pe care trebuie să o întreprindă în îndeplinirea atribuțiilor sale de serviciu;
- b) calitatea, sa ori a persoanelor apropiate, de fondator, acționar, asociat, membru al consiliului de administrație, membru al comisiei de control sau de revizie a unei persoane juridice (comerciale sau necomerciale), dacă această persoană juridică a primit de la organizația publică în care activează bunuri, inclusiv mijloace bănești, credite garantate de stat ori de autoritatea administrației publice locale sau o comandă de achiziție publică.

De data aceasta, legislatorul nu a prevăzut o blanchetă tipizată ci a lăsat conținutul documentului la discreția funcționarului.

În acest context menționăm, că circumstanțele elucidate în art. 9 din Legea 16/2008 constituie conflict de interese real, nedeclararea căruia poate genera un conflict de interese consumat.

Ținem însă să remarcăm că, și de această dată, constatăm unele porțițe în prevederile legale. În planul reliefării circumstanțelor care necesită a fi declarate, nu ne putem lipsi de «interesele personale» reglementate de legea în discuție. O analiză per ansamblu ne permite să susținem, că funcționarii nu sunt obligați să declare conflictul de interese real ce ține de relațiile și afiliațiile personale cu partidele politice, iar relațiile cu persoanele juridice indiferent de tipul de proprietate sunt declarate numai cu condiția că «această persoană juridică a primit de la organizația publică în care activează bunuri, inclusiv mijloace bănești, credite garantate... sau o comandă de achiziție publică». Totodată nu am regăsit în conținutul art. 9 expunerile atribuite termenului «interes personal» ce se referă la organizațiile necomerciale și internaționale.

Neadmiterea, cu bună știință, ca funcționarii sa-și îndeplinească atribuțiile de serviciu în situații de conflict de interese, este pusă în sarcina conducătorului, care la rândul său va examina situația de conflict de interese, prin determinarea și aplicarea soluției adecvate pentru a dezlega conflictul de interese. Această suită de formalități poartă denumirea de soluționare a conflictului de interese.

Legea 16/2008, potrivit al. (5) art. 11 prevede un șir de opțiuni pentru soluționarea pozitivă a conflictului de interese. Pentru a le face mai clare, ne vom strădui să exemplificăm prevederile legale:

- a) renunțarea sau lichidarea interesului personal (spre exemplu: divorțul, renunțarea la afacerea personală etc.);
- b) recuzarea (interzicerea) implicării funcționarului afectat de un conflict de interese în procesul de luare a deciziilor, cu păstrarea funcției acestuia, în cazul în care conflictul prezintă

o probabilitate redusă de a se repeta (spre exemplu în cazul când funcționarul este membru al Comisiei de angajare prin concurs, la care candidează cumnatul acestuia);

c) restricționarea accesului funcționarului afectat de un conflict de interese la anumite informații; (cu titlu de exemplu: funcționarul Ministerului Educației, este membru al grupului de evaluare a lucrărilor de bacalaureat. Întru evitarea situației care ar genera un conflict de interese, familiile absolvenților sunt cifrate);

d) transferul persoanei într-o funcție neconflictuală; (presupune transferul, la solicitarea funcționarului, însă la inițiativa conducerii, într-o altă funcție în cadrul aceleiași instituții publice. Condiția de bază – noua funcție nu este afectată de interesul personal al funcționarului);

e) redistribuirea sarcinilor și responsabilităților funcționarului atunci când se consideră că un anumit conflict de interese va continua să existe, situație în care recuzarea nu mai este indicată (funcționarul își menține funcția, inclusiv atribuțiile de bază și responsabilitățile prevăzute de fișa de post. Exemplificăm: Inspectorul în construcții X din cadrul Inspecției de Stat în Construcții, i-a fost distribuită petiția cu privire la construcția neautorizată efectuată de cetățeanul Y, care s-a constatat a fi cumnatul acestuia. Întru soluționarea conflictului de interese, petiția a fost transmisă spre examinare inspectorului în construcții R.);

f) demisia funcționarului din funcția conflictuală deținută în calitate de persoană privată. (pomind de la postulatul că demisia constă în retragerea binevolă dintr-o funcție, potrivit formulării date, funcționarul va părăsi funcția privată și nu cea publică).

Pe fondul Legii 16/2008, Ghidul OECD [5] oferă două opțiuni suplimentare, necesare, în opinia noastră, de a fi incluse și în legislația autohtonă:

1. Atribuirea rezolvării situației de conflict de interese printr-o procedură bazată efectiv pe «încredere oarbă». Această prevedere urmează a fi aplicată atunci când lipsește posibilitatea de a înlocui funcționarul, din motiv că la acel moment și în situația creată alt specialist în domeniu nu există. Este binevenită pentru localitățile rurale. Spre exemplu – inginerul cadastral sau percepătorul fiscal al Primăriei satului H.

2. Demisia funcționarului public din funcția publică. Este aplicată în situația când funcționarul oferă prioritate interesului personal. La acest moment pare ireală procedura demisionării, în pofida faptului, că conform prevederilor al. (9) din art. 11 din Legea 16/2008, persoanele cărora li se aplică legea, sînt obligate să se conformeze oricărei decizii finale care îi cere să se retragă din situația de conflict de interese în care ea se află sau să renunțe la avantajul ce stă la originea conflictului.

Un conflict de interese nedeclarat, indiscutabil rămâne nesoluționat. Este necesar să recunoaștem faptul, că conflictul de interese nesoluționat sau tratat necorespunzător duce la un abuz de serviciu din partea angajatului, care poate fi sancționat atât în temeiul art. 327 Cod penal RM [19] cât și în temeiul art. 312 Cod contravențional RM [20]. În dependență de acțiunile făptuitorului, conflictul de interese poate fi calificat

și drept protecționism, contravenție prevăzută de art. 3131 Cod Contravențional [20]. În pofida stimulării, în special în perioada actuală, a măsurilor de verificare a respectării legislației cu privire la conflictul de interese, constatăm, cu regret, lipsa reglementărilor ce țin de aplicarea sancțiunilor pentru nedeplinirea în termen a declarației de interese. Totodată, potrivit art. 12 din Legea privind Codul de conduită a funcționarului public, nr. 25-XVI din 22.02.2008 [21], evitarea conflictului de interese constituie normă de conduită a funcționarului public.

Punând în discuție regimul juridic al conflictului de interese, este necesar să atragem atenția, în mod special, măsurilor de prevenire a acestui fenomen. Conform studiilor efectuate [22], cele mai importante instrumente pentru prevenirea conflictelor de interese sunt:

- Restricțiile privind ocuparea forței de muncă suplimentară;
- Declararea veniturilor și proprietăților și prezentarea publică a acestora;
- Securitatea și controlul accesului la informațiile privilegiate;
- Declararea intereselor personale legate de gestionarea contractelor;
- Declararea interesului personal în cadrul procesului de elaborare și adoptare a deciziilor;
- Interzicerea migrării din sectorul public în cel privat;
- Restricționarea și controlul darurilor sau al altor forme de beneficii. Declararea cadourilor;
- Restricționarea și controlul misiunilor paralele externe (în ONG-uri, organizații politice);
- Sancționarea funcționarilor publici pentru exercitarea atribuțiilor de serviciu în situație de conflict de interese consumat;
- Restricții cu privire la dreptul de proprietate asupra companiilor private.

La finele lucrării, dorim să relatăm, că adordând subiectul comportamentului funcționarului public în diverse situații de conflict de interese, susținem mențiunile experților OECD [5], potrivit cărora «nu este cazul de a depăși limita, uitând totalmente despre viața cotidiană a funcționarului, care este în primul rând cetățean și poate avea interese personale legitime. Obiectivul unei politici adecvate privind conflictul de interese nu constă în simpla interzicere a tuturor intereselor de natură privată ale funcționarilor publici, chiar dacă o asemenea metodă ar fi posibilă. Încercarea de a controla prea strict exercitarea intereselor personale poate intra în conflict cu alte drepturi sau poate fi imposibilă sau contra-productivă în practică sau poate determina unele persoane să nu mai dorească să ocupe o funcție publică deloc».

Și în acest context, menționăm, că unul din cele 4 obiective ale Legii cu privire la conflictul de interese (lit. b) art. 3) a Canadei [23], constă în stimularea și încurajarea persoanelor care posedă competențe și abilitățile necesare să solicite și să accepte o funcție publică.

Suntem ferm convinși că preluarea bunelor practici ar fi binevenită pentru serviciul public național, atât prin

comasarea reglementării conflictului de interese și declarării veniturilor și proprietăților, într-un singur act normativ, cât și prin stabilirea obiectivelor similare, dar în special prin realizarea acestuia, fapt ce indispensabil va contribui la ridicarea nivelului de încredere a populației în autoritățile administrației publice.

Concluzii. Studiarea problemei abordate în titlul publicației, conștientizarea rezultatelor acestui studiu, ne-au permis să formulăm unele concluzii privind necesitatea completării Legii 16/2008, în special:

– cu referirile la soluționarea pozitivă a conflictului de interese – completarea alin. (5) art. 11 cu două opțiuni noi: «încrederea oarbă» și demisia din funcția publică;

– de a obliga persoanele cărora li se aplică legea de a raporta șefului și despre interesul și calitatea sa în partide politice, organizații necomerciale și internaționale – completarea alin. (1) art. 9 cu referiri la organizațiile necomerciale și internaționale;

– de a completa conținutului Declarației de interese cu informații privind «persoanele apropiate» și «afinitate cu partidele politice» (art. 16).

Totuși, în viziunea noastră, întru facilitarea funcționarului public, considerăm necesar de a comasa într-o singură blanchetă declararea veniturilor și proprietăților și a intereselor personale, propunere care poate fi implementată odată cu adoptarea unui act legislativ nou.

În altă ordine de idei, merită să punem pe rol efectul măsurilor preventive, aplicarea și realizarea cărora este o sarcină mixtă, care revine atât funcționarului public, cât și instituției în care acesta își desfășoară activitatea de menire publică.

Referințe bibliografice

1. International Code of Conduct for Public Officials, A/RES/51/59, 82hd plenary meeting General Assembly ONU, 12 december 1996. – <http://www.un.org/documents/ga/res/51/a51r059.htm>. – Accesat 10.02.2014.
2. Convenția Organizației Națiunilor Unite împotriva corupției, adoptată la 31 octombrie 2003, ratificată prin Legea pentru ratificarea Convenției națiunilor Unite împotriva corupției. Nr. 158-XVI din 06.07.2007. În Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 20.07.2007, nr. 103-106.
3. Recomandarea No. R (2000) 10 a Comitetului Miniștrilor Consiliului Europei statelor membre privind codurile de conduită pentru agenții (funcționarii) publici, adoptată la 11 mai 2000 la 106-a sesiune. – http://cna.md/sites/default/files/recomandarea_coduri_de_cond_funct_publ_rom.pdf. – Accesat 12.01.2014.
4. Legea cu privire la conflictul de interese. Nr. 16-XVI din 15 februarie 2008. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 30.05.2008, nr. 94-96.
5. Ghidul Organizației de Cooperare și Dezvoltare Economică pentru rezolvarea conflictului de interese în administrația publică. – www.oecd.org/13/19/2957377.pdf. – Accesat 29.10.2013.
6. Горный М.Д. Противодействие коррупции: предупреждение негативных последствий конфликта интересов // Электрон-

ная библиотека. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.civisbook.ru/files/File/Gornyi_prot_korr.pdf. – Дата обращения 08.01.2014.

7. Raportului pentru anul 2004 a Serviciului Central de Prevenire a Corupției din Franța. Le conflit d'intérêts. – www.transparence-france.org/ewb_pages/1/le_conflit_d'intérêts.php. – Accesat 30.10.2013.

8. Ghid privind incompatibilitățile și conflictele de interese. Agenția Națională de integritate. – http://www.fonduri-ue.ro/res/filepicker_users/cd25a597fd-62/mfe/declaratii/formulare/Ghid.pv.pdf. – Accesat 10.01.2014.

9. Барабашев А.Г., Кабышев С.В. Реформа государственной службы: Канадский опыт и Российская действительность. – М.: Формула права, 2006. – 147 с.

10. Managing Conflict of Interest in the Public Sector A TOOLKIT. OECD. – Paris : OECD Publication, 2005. – 110 p.

11. Le conflit d'intérêts. – www.transparence-france.org/ewb_pages/1/le_conflit_d'intérêts.php. – Accesat 30.10.2013.

12. Spinei Ia., Obreja T. Tratatul conflictului de interese în serviciul public: reglementări și percepții. – Chișinău : Bons Offices, 2008. – 98 p.

13. Закон Латвийской Республики о предотвращении конфликта интересов в деятельности государственных должностных лиц от 25 апреля 2002 г. // Латвияс Вестнесис (Latvijas Vēstnesis), 69 (2644). – http://www.knab.gov.lv/uploads/rus/iknl_ru_2013.10.pdf. – Accesat 22.01.2014.

14. Republic of Lithuania Law on the adjustment of public and private interesting the civil service, nr. VIII– 371 din 02 July 1997, as last amended on 1 July 2008, nr. X-1667. – http://www.vtek.lt/vtek/index.php?option=com_content&view. – Accesat 08.02.2014.

15. Федеральный Закон «О противодействии коррупции» № 273-ФЗ от 25 декабря 2008 г. // [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://document.kremlin.ru/doc.asp?ID=49786>. – Дата обращения 08.02.2014.

16. Cumătrismul, condamnat prin legislație. «Să declarăm această noțiune drept formă a corupției». – http://www.publika.md/cumatrismul--condamnat-prin-legislatie--sa-declaram-aceasta-notiune-drept-forma-a-coruptiei_1462471.html. – Accesat 11.01.2014.

17. Барабашев А.Г., Кабышев С.В. Реформа государственной службы: Канадский опыт и Российская действительность. – М.: Формула права, 2006. – 147 с.

18. Instrucțiune privind modul de completare a declarației de interese personale, aprobată prin Ordinul CNI nr. 5 din 08 februarie 2013. – <http://cni.md/Instructions.aspx>. – Accesat 08.01.2014.

19. Lege Codul penal al Republicii Moldova, Nr. 985-XV din 18 aprilie 2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 14.04.2009, nr. 72-74.

20. Lege Codul contravențional al Republicii Moldova, Nr. 218-XVI din 24 octombrie 2008. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 16.01.2009, nr. 3-6.

21. Legea privind Codul de conduită a funcționarului public. Nr. 25-XVI din 22 februarie 2008. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 11.04.2008, nr. 74-75.

22. Виллория-Мендиета М. Политика и практика конфликтов интересов в девяти странах членах ЕС: сравнительный обзор // SIGMA. – Мадрид, 2005. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.sigmaweb.org/publicationsdocuments/39577476.pdf>. – Дата обращения 08.01.2014.

23. Loi du Canada sur les conflits d'intérêts (L.C. 2006, ch. 9 art. 2). – <http://laws-lois.justice.gc.ca/fra/lois/C-36.65/TexteComple.html>. – Accesat 10.02.2014.